
8

Verwerving F-35

Aan de orde is het **VAO Verwerving F-35 (AO d.d. 07/12)**.

De voorzitter:

Een hartelijk woord van welkom aan staatssecretaris Visser van Defensie, die naar ik begrijp ook spreekt namens de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat. Wij hebben vijf deelnemers van de zijde van de Kamer, waarvan er vier iets gaan zeggen. De eerste spreker zou moeten zijn Jasper van Dijk van de SP, maar dat is mevrouw Karabulut geworden. Zij heeft, net als iedereen, twee minuten spreektijd. Het woord is aan haar.

Mevrouw **Karabulut** (SP):

Voorzitter. Give peace a chance.

De voorzitter:

All we are saying.

Mevrouw **Karabulut** (SP):

Een wereld zonder kernwapens. Ik wil dit pleidooi overhandigen aan de staatssecretaris, omdat het bijna Kerst is en een wereld zonder kernwapens kan en mogelijk is als wij dat met zijn allen willen.

Vooralsnog hebben wij het over de F-35, de vliegende Fyra, de JSF. Daarover de volgende motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat ten tijde van het besluit tot aanschaf van de JSF is besloten tot een vastgesteld budget van 4,5 miljard euro voor 37 toestellen (prijspeil 2013);

verzoekt de regering niet af te wijken van het voorgenomen budget,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Karabulut en Jasper van Dijk. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 440 (26488).

Dan mevrouw Ploumen van de Partij van de Arbeid. Zij ziet af van haar spreektijd. Dan is de laatste spreker van de zijde van de Kamer de heer Bosman van de VVD.

De heer **Bosman** (VVD):

Dank, voorzitter. Er wordt heel veel gesproken over de F-35. Daarom dit VAO na een debat dat wij serieus hebben gevoerd over de verwerving van de F-35. Ik merk dat er heel veel informatie is die niet altijd juist is. Dat vind ik jammer. Mijn hoop is dan ook dat wij meer informatie kunnen krijgen van de mensen die er echt verstand van hebben. Ik hoop dat wij binnenkort kunnen spreken met mensen van de luchtmacht bijvoorbeeld, die een prima verhaal kunnen houden hoe de F-35 werkt, wat de F-35 doet en wat de mogelijkheden zijn van de F-35. Dat is mijn hoop voor de toekomst. Dan gaan wij als Kamer kijken wat de mogelijkheden zijn om daarin een serieuze overweging te maken. Het zal u niet verbazen dat ik de motie van mevrouw Karabulut niet steun.

De voorzitter:

Heel goed. Dan weten wij dat alvast. Tot zover de termijn van de Kamer. Is de staatssecretaris reeds in staat om de ene motie te becommentariëren? Dat is het geval. Het woord is aan haar.

Staatssecretaris **Visser:**

Voorzitter. Ik zal niet op het pamflet reageren. Dat kan de komende periode wellicht onder de kerstboom. Ik reageer wel op de motie van mevrouw Karabulut en de heer Van Dijk. Ik ontraad die motie. Deze discussie hebben wij in het algemeen overleg ook met elkaar gevoerd, niet zozeer over de JSF, maar vooral over de functie van het jachtvliegtuig de F-35. Wij willen ons luchtruim beschermen, wij willen deelnemen aan VN-missies, wij willen zorgen dat wij ook aan andere missies kunnen deelnemen als het gaat om gevechtsondersteuning, bijvoorbeeld bij Litouwen. Daarvoor hebben wij een jachtvliegtuig nodig en dat is de F-35 geworden. Wij hebben daar ten minste 37 jachttoestellen voor nodig.

Volgend jaar ga ik met u in overleg als blijkt dat het budget onvoldoende is voor de laatste drie toestellen. Wij gaan eerst met u in overleg over de Defensienota, waarin staat welke ambities wij hebben en wat daarvoor nodig is. Dan hebben wij het ook over de budgetten die daarvoor nodig zijn, inclusief de jachtvliegtuigen.

De voorzitter:

Mevrouw Karabulut, één vraag.

Mevrouw **Karabulut** (SP):

We hebben de F-16. Die wordt zelfs verkocht aan andere landen. Die doet het nog prima. Maar goed, u wilt per se dit toestel. Wij hoorden recent tijdens een hoorzitting van specialisten dat het ding van geen kanten functioneert en dat de Amerikanen er zelf ook geen vertrouwen in hebben. Het wordt ook ... Ik hoor wat ruis achter mij, voorzitter.

De voorzitter:

Dat hoor ik niet, dus praat gewoon door.

Mevrouw **Karabulut** (SP):

Oké, misschien kunt u de Kamerleden daar even op wijzen. Er is 4,5 miljard voor uitgetrokken en deze motie vraagt om daarbij te blijven. Dat was de afspraak. Voor 4,5 miljard koop je toestellen die je kunt kopen, waar ik ook niet voor ben, en als het duurder wordt, gaat het feest gewoon niet door. Het gaat ten koste van andere zaken, van onze zorg, van het militair personeel. Waarom nog meer miljarden uittrekken voor een toestel waarvan wij nu al weten dat het allemaal mankementen vertoont?

Staatssecretaris **Visser**:

De JSF is bedoeld om onszelf te beschermen, om Nederland te beschermen, om het Koninkrijk te beschermen en om de internationale rechtsorde in de wereld te bewerkstelligen. Daar hebben we ze voor nodig. U kunt daar iets van vinden. Ik weet wat de mening is van de SP, maar wij als regering delen die niet. Wij hebben juist besloten om de F-35 aan te schaffen. We gaan in de Defensienota aangeven wat daarvoor nodig is. Dat doen wij met u, want u kunt aangeven wat volgens u het ambitieniveau zou moeten zijn en welke inzetbaarheidsdoelstellingen daarbij horen. Daarvan kunt u dan aangeven of het budget voldoende of onvoldoende is. Wij zeggen dat wij er ten minste 37 nodig hebben, dat die echt nodig zijn voor de huidige inzetbaarheidsdoelstellingen. Maar wij zitten inmiddels in een andere wereld met een andere dreiging. Die discussie ga ik graag met u aan bij de Defensienota. Wellicht komen wij dan wel tot elkaar, ook na uw kerstboodschap. Tot op heden ontraad ik de motie.

De **voorzitter**:

Prima. Nee, we zijn klaar. U hebt één vraag per motie. Tot zover.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**:

Wij gaan vanavond stemmen over deze motie. Ik dank de staatssecretaris voor haar aanwezigheid bij dit uitgebreide debat.

Ik schors voor enkele minuten wellicht, in ieder geval tot 18.00 uur. Dan gaan wij praten over het gevangeniswezen. We gaan misschien eerder verder als de minister voor Rechtsbescherming eerder arriveert. Voor de mensen die het nog volgen: ik schors tot 18.00 uur of zo veel eerder als mogelijk is.

De vergadering wordt van 17.44 uur tot 17.55 uur geschorst.